

Ҳамид Олимжон (1909 — 1944)

Ҳамид Олимжон 1909 йил 12 декабрда Жиззах вилоятида туғилган. Ўзбекистон ФА мухбир аъзоси (1943). Самарқанддаги билим юртида (1923-28), Педагогика академиясининг ижтимоий-иқтисодий фанлар факультетида ўқиган (1928-31). Дастлабки асарлари — «Кўклам» (шеърлар, 1929), «Тонг шабадаси» (ҳикоялар, 1930). «Олов сочлар» (1931), «Пойга», «Ўлим ёвга» (1932), «Дарё кечаси» (1936), «Шеърлар» (1937), «Ўлка», «Ойгул ва Бахтиёр» (1939), «Бахт» (1940), «Қўлингга қурол ол!», «Она ва ўғил» (1942), «Ишонч» (1943) шеъррий тўпламлар муаллифи. «Ойгул билан Бахтиёр» (1937) ҳамда «Семурғ ёки Паризод ва Бунёд» (1939) дostonлари халқ эртаклари мотивлари асосида яратилган. Н. Островскийнинг «Пўлат қандай тобланди» романини ҳамда А. С. Пушкин, Л. Н. Толстой, В. Маяковский, Т. Шевченко ва бошққа шоирларнинг асарларини ўзбек тилига таржима қилган. 1944 йил 3 июлда автомобил ҳалокатидан Тошкент шаҳрида вафот этган.

ЎРИК ГУЛЛАГАНДА

Деразамнинг олдида бир туп
Ўрик оппоқ бўлиб гуллади...

Новдаларни безаб ғунчалар,
Тонгда айтди ҳаёт отини
Ва шаббода қурғур илк саҳар
Олиб кетди гулнинг тотини.

Ҳар баҳорда шу бўлар такрор,
Ҳар баҳор ҳам шундай ўтади,
Қанча тиришсам ҳам у беор
Еллар мени алдаб кетади.

Майли, дейман ва қилмайман ғаш,
Хаёлимни гулга ўрайман;
Ҳар баҳорга чиққанда яккаш,
Бахтим борми, дея сўрайман.

Юзларимни силаб, сийпалаб,
Бахтинг бор, деб эсади еллар.
Этган каби гўё бир талаб,
Бахтинг бор, деб қушлар чийиллар...

Ҳамма нарса мени қаршилар,
Ҳар бир куртак менга сўйлар роз,
Мен юрганда боғларга тўлар
Фақат бахтни мақтаган овоз:

«Мана сенга олам-олам гул,
Этагинга сиққанича ол,
Бунда толе ҳар нарсадан мўл,
То ўлгунча шу ўлкада қол.

Умрида ҳеч гул кўрмай, йиғлаб
Ўтганларнинг ҳаққи ҳам сенда,

Ҳар баҳорни йиғлаб қаршилаб
Кетганларнинг ҳаққи ҳам сенда...»

Деразамнинг олдида бир туп
Ўрик оппоқ бўлиб гуллади...

ХАЁЛИМДА БЎЛДИНГ УЗУН КУН...
Хаёлимда бўлдинг узун кун,
Сени излаб қирғоққа бордим.
Оч тўлқинлар пишқирган тунда,
Топиб бер, деб ойга ёлвордим.

Ишон, бунда сени доимо
Эсга солар чиройли тунлар,
Шўх юлдузлар, салқин саҳарлар,
Эсга солар бахтиёр кунлар.

Толеимнинг ошиноси сен,
Сен севгимнинг кўкарган боғи.
Сенинг билан бирга иқболим,
Ишончимнинг сен вафо тоғи.

Мени қуршар салқин бир ҳаво,
Сув устидан тун қуюлади.
Шунда қанча-қанча гапларни
Эсга солиб ой ҳам тўлади.

Кеча жим-жит, ёлғиз тўлқинлар
Пишқиради билмай тинимни.
Ҳийлагар ой, сеҳргар дилбар,
Солиб қўйдинг ёдимга кимни?..

* * *

Севги десам, фақат сен десам,
Сенинг билан яшаса қалбим;
Сен десам-у, бутун дунёнинг
Шўришига қулоқ солсам жим...

Қуюн каби айланар бошим,
Қарайман-у, кўзим тинади
Ва жилвангдан кўнгил кўзгуси
Парча-парча бўлиб синади.

Шу қарашга борми ниҳоя,
Бўларманми мақсадга восил?
Топарманми бир янги ғоя,
Бўлармикан бир мурод ҳосил?

Топиларми унда бир чора,
Агар мени қуршаса жунун:
Бўлиб қолса сирим ошкора,
Атасалар номимни Мажнун?

ҲОЛ

Қайдан келдинг, фикримни бўлдинг,
Нега этдинг мени паришон?
Нега буздинг мунис ҳолимни,
Ўйларимни нечун бемакон?

Эҳтирослар, ҳислар, ёнишлар
Ўлкасини кезарди хаёл,
Ҳоким эди менинг руҳимда
Шундай латиф илҳомий бир ҳол.

Бир кичик тор, бир ёниқ парда
Қанча гапни айтиб берарди...
Онасидан ўрганганини
Чумчуқ чувлаб қайтиб берарди...

Тиккан эдим қалб қулоғини
Ва фикримга берган эди жон,
Чивин учса келарди малол,
Шунга эди садоқат, имон.

Халал берма, озроқ қўниб тур,
Тамом қилай шу гул суратни,
Қўйгил мени, юракнинг қони
Билан тортай энг сўнгги хатни.

* * *

Тинимсиздир ёлғиз шабода,
Майсаларнинг сочи силкинар,
Мана, ҳозир чирқираб турган
Паррандалар, қушлар ҳам тинар...

Ҳамма ухлар ва фақат тунни
Менинг ўзим қарши олурман.
Қарши олур ва тонгга қадар
Менинг ўзим уйғоқ қолурман.

Қулоғимга секин шивирлаб
Тун уйқуни ўргатар менга,
Бўлганмисан тунда саҳрода?
Бўлмаса кел, сўйлайин сенга...

ОФЕЛИЯНИНГ ЎЛИМИ

1

Орзунг бор куйлашга, лекин қалбингдан
Тарқалар бир маъюс ва ғамгин сазо.
Қўйнингда бир қучоқ оқ ва нафис гул,
Лекин руҳинг тўла мотам ва азо.

2

Фойда йўқдир, гўзал, золим фалақдан
Қанча дод қилсанг-у қанча шикоят,
Қанча ёлворсанг, қанча тўксанг ёш,
Барибир, аламга бўлмас ниҳоят.

Қанча маъсум бўлсанг, қанча вафодор,
Қордай оқ бўлсанг-у, муз қадар тоза,
Ҳеч замон қор этмас, шум фалақ бадқор.
Ўқилур севгинга қора жаноза.

Нега керак эди шу чирой, шу ўт,
Шу ёниқ юлдузни кўзга яширмоқ?
Нега лабларингдан ҳусн олди ёқут,
Нега сийнанг бўлди қор тоғидай оқ?

Ҳусн балосига ким этди дучор?
Ҳолбуки, бусиз ҳам қанчалар алам,
Ҳолбуки, бусиз ҳам қизнинг бошида
Сўнгсиз мусибатлар, дунё-дунё ғам.

Ҳолбуки, бусиз ҳам қийналарди жон,
Бусиз ҳам йетарди фалокат, азоб,
Фақат гўзал эмас, ҳатто хунук қиз
Кўз очиб кўрарди ёлғиз изтироб.

Орзунг бор куйлашга, лекин қалбингдан
Тарқалар бир маънос ва ғамгин сазо.
Қўйнингда бир қучоқ оқ ва нафис гул,
Лекин руҳинг тўла мотам ва азо.

Шундайин латофат, шу оқ кўкракка
Наҳот муносибдир шу ғамгин либос.
Онанг шунинг учун суюнганмиди —
Наҳотки, шу сифат гўзалликна хос.

Жавоб бериб кўр-чи, номард табиат,
Бунчалик гўзални нечун яратдинг?!
Ўзинг гуноҳқорсан, осийсан беҳад,
Нечун яратдинг-у ўтларга отдинг?

Ҳали севишмоқдан шумидир маъно?
Фақат азоб бордир қисматда, наҳот?
Наҳотки, севгига шудир таманно?
Наҳот гўзал учун фақат, фақат дод!..

3
Ҳамлет севар эди, унинг қалбини,
Гўёки икки чўғ, иккита оташ
Бўлиб ёндирарди кўзинг тун-куни,
У ҳам қилмас эди бу оташга ғаш.

Ҳамлет юрагига берарди ҳаёт

Сенинг у оташин, гулбарг лабларинг,
Жасур хаёлига бўларди қанот
Боғидан бир кезиб ўтганинг сенинг.

Фақат нетмак керак, бордир на чора,
Севгувчи юракни қуршаса бало?
Бутун олам кўзга эса қоронғи,
Балоларга Ҳамлет эса мубтало?

Шубҳа оташида ёнар тафаккур,
Дунё бир ғамхона, Дониё* — зиндон.
Йўқдир юракларни ёритгани нур,
Занжирдадир севги, қафасдадир жон.

Ишқий туғёнларга қайнаб, юракдан
Чиқолмас бир товуш, бир сазо, бир ун,
Этмишдир ердаги оддий азоблар
Аллақачонларким Ҳамлетни мажнун.

Ҳосил бўлмас мурод, ҳеч нарса насиб,
Қанча йиғласанг-у қанча чексанг оҳ;
Севгувчи йигитни солмишдир йўлга
Тунда эртак айтган бир мудҳиш арвоҳ.

Жаннат, фаришталар, тоза малаклар,
Бир пулдир энг маъсум ва энг пок ўпиш,
Дўзах ичра Ҳамлет ёниб алаклар,
Бутун олам кўринади гўё туш.

4
Кўнгил гулшанини қоплади хазон,
Йўқолди шунчалик бебаҳо севги.
Шу бўлди бокира, дунё кўрмаган
У ёқут лабларнинг қора тақдири.

Севги кўклариди учувчи лочин
Аршидан йиқилди ва кўҳна дунё —
Бутун армонларни қул қилган оташ
Ўзи бўлиб қолди севгига гадо.

1936 йил.

*Дониё — Дания (мамлакат маъносида)

ЖАНУБ КЕЧАСИДА

Сен бўлмасанг, шу оч тўлқинлар
Кўринмасди сира кўзимга,
Сен бўлмасанг ўзимнинг кўнглим
Кирмас эди айтган сўзимга.

Сен бўлмасанг, этмасди хурсанд
Сув устида сузиб юрган ой.

Ҳамиша шўх, доимо баланд,
Юлдуздаги жон ёқар чирой.

Қарашларинг тинчимни олиб,
Чертиб кетди қалбим торини,
Шундан кейин сездим юракда
Шунча кучли ўтнинг борини.

Айтиб бер-чи, шунча севганлар
Бўлганмикин менча бахтиёр?
Айтиб бер-чи, қайси қиз бурун
Севиб бўлган умид билан ёр

1936 йил.

ҲОЛБУКИ, ТУН...

Шағирлайди бетиним дарё,
Шағирлайди ваҳм тўлган жар,
Шағирлайди қоронғи дунё,
Шағирлайди водий, даралар.

Шағирлайди... Бермайди уйқу,
Хаёлларим бўлар паришон,
Бир изланиш бошланар менда
Тушунчамга яна кирар жон.

Ҳолбуки, тун — бунда одатда,
Бутун борлиқ ухлардай сокин,
Бутун ер осмонга ўраниб
Олар кеби кундузидаи тин...

Сойга тушдим, кўкда чиқди ой,
Нур ёғилди оқ булутларга.
Нурга тўлди дара, тўлди сой,
Нур ёғилди қоронғи жарга.

Кезар эдим, мени тинмайин
Таъқиб этар бир узун соя,
Билмадимким, бормидир иши,
Ё истарми айтмоқ ҳикоя.

Кўзларимда ёнар учқунлар,
Зилол сувга ой эди сирдош,
Ялтирарди, доим товланар,
Ой нурига чўмилувчи тош.

Кўзни тикдим, парқув булутлар,
Кўчар эди зилол ва тоза.
Лочин каби самолёт учар,
Учар эди солиб овоза.

Тикилганди кўзим қоғозга,

Қўлларимда югурар қалам.
Қуршамишди уни ҳаяжон,
Бир интилиш, бир орзу бу дам.

Шағирларди осмон ва ҳаво.
Шағирларди бутун коинот,
Шағирларди бетиним дарё,
Шағирларди дарёда ҳаёт...

Ҳолбуки, тун...

1936 йил.

БЎЛСАМ

На бўлғай бир нафас мен ҳам ёноғинг узра хол бўлсам,
Лабинг япроғидан томганки гўё қатра бол бўлсам.

Бутоғингга қўниб булбул каби хониш қилиб тунлар,
Ўпиб ғунчангни очмоқликқа тонг чоғи шамол бўлсам.

Бўйингни тарқатиб оламни қилсам масту мустағриқ,
Ўзимнинг санъатимга сўнг ўзим ҳайратда лол бўлсам.

Сенинг бирла қолиб бу масту лол оламда мен ёлғиз,
Ўзимни ҳам тополмай, майлига, охир хаёл бўлсам.

Агар боғингда гул бўлмоқ менинг-чун нораво бўлса —
Ки, минг бор розиман қасрингга ҳаттоким дувол бўлсам.

Бошим ҳеч чиқмаса майли маломат бирла бўҳтондин,
Рақиблар рашкига кўкрак керай, майли, камол бўлсам.

Кезиб саҳрою водийлар етишсам бир висолингга,
Фидо жонимни қилдим йўлингга, майли, увол бўлсам.

1943 йил.

ҲАР ЮРАКНИНГ БИР БАҲОРИ БОР

Муҳаббат-ул ўзи эски нарса,
Лекин ҳар бир юрак
Они ёнғорта...
Ҳоди Тоқтош

Ҳар юракнинг бир баҳори бор,
Ҳар бир қалбга
ишқ бўлар меҳмон.
Ҳар юракда гуллар муҳаббат,
Бўстон этар уни бегумон.

Лекин Лайли бошига келган
Қора кунлар бизга ёт бугун;
Бизга ётдир ширин бахтини

Поймол этган у қоп-қора тун.

1936 йил

ЭНГ ГУЛЛАГАН ЁШЛИК ЧОҒИМДА...

Энг гуллаган ёшлик чоғимда,
Сен очилдинг кўнгил боғимда.

Шунда кўрди кўзим баҳорни,
Шунда қалбим таниди ёрни.

Қушлар сайрар жонимга пайваст,
Мен севгининг бўйи билан маст.

Куни билан далада қолдим,
Лолазорлар ичра йўқолдим.

Қучоқ-қучоқ гуллар терганим
Ва келтириб сенга берганим

Кечагидай ҳамон эсимда,
Ҳар сония, ҳар он эсимда.

Шундан бери тилимда отинг,
Шундан бери дилимда отинг.

Энг гуллаган ёшлик чоғимда,
Сен очилдинг кўнгил боғимда.

1937 йил